

Tekstil Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir Üretim İşletmesinin Mali Tablolarının Rasyolar Yoluyla Analiz Edilmesi

The Analysis of the Financial Statements of a Manufacturing Business, Active in the Textile Industry, via Ratios

Nurettin Ünsal¹

¹Öğretim Görevlisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Sosyal Bilimler MYO, nunsal@ohu.edu.tr, Orcid Id:000-001-9063-6931

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

*Finansal Analiz,
Tekstil Sektörü,
Rasyo.*

Makale Geçmişi:

*Geliş Tarihi: 4 Şubat 2018
Kabul Tarihi: 21 Ocak 2020*

ARTICLE INFO

Keywords

*Financial Analysis,
Textile Industry,
Ratio.*

Article History:

*Received: 4 February 2018
Accepted: 21 January 2020*

ÖZET

Günümüzde mali analiz, işletmelerin güçlü ve zayıf yönlerini göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Mali analiz işletmelerin performanslarını ve bu performanslardaki eğilimlerini değerlendirmeye yönelik yararlı bilgiler sağlayabildiği gibi gelecekle ilgili alınacak kararlarda ihtiyaç duyulan bilgilerin elde edilmesine de katkı sunmaktadır. Bu çalışmanın temel amacını tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin mali yapısını rasyolar yardımıyla analiz edilmesidir. Bu çerçevede üçüncü kişilere yol gösterici bilgi sağlamak ve literatüre katkıda bulunmak da hedeflenmiştir. Bu hedefin gerçekleştirilebilmesi için söz konusu üretim işletmesinin 2010-2015 yılları arasındaki bilanço ve gelir tablolarından yararlanılmıştır. Bu tablolar aracılığıyla likidite, kaldıraç, aktivite ve karlılık rasyoları, Microsoft Excel bilgisayar programı yardımıyla hesaplanmış ve sonuçlar aynı işletmenin geçmiş yıl rasyolarıyla karşılaştırılarak analize tabi tutulmuştur. Analiz neticesinde elde edilen bulgular işletmenin likidite rasyolarına göre kısa vadeli borçlarını ödeyebilme konusunda sorun yaşayabileceğini göstermektedir. Ayrıca işletmenin faaliyet sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde etkin ve karlı bir şekilde yönetilmediği görülmektedir.

ABSTRACT

In today's world, financial analysis bears great importance in terms of indicating the strengths and weaknesses of enterprises. With the help of financial analysis, not only useful information related to the performance of the enterprises and the evaluation of performance trends might be obtained but also useful information required for the decisions regarding the future of the enterprises might be attained. The main purpose of this study is to analyse the financial structure of a production enterprise operating in the textile sector through ratios. Within this framework, the study aims at providing instructive information for the third parties and contributing to existing literature. In order to achieve the goal, balance sheet and income statements of the production enterprise concerning the years between 2010 and 2015 have been used. Taking the balance sheet and income statements into consideration, the liquidity, leverage, activity, and profitability ratios have been calculated through the instrument of Microsoft Excel computer software and the results have been subjected to analysis by comparing them with the previous year ratios of the enterprise. The results of the analysis show that the enterprise might confront problems in paying its short term loans in line with liquidity ratios. In addition, it might be concluded that the enterprise has not been managed effectively and profitably when the operating results of the enterprise have been evaluated as a whole.

Mali tablolar, işletmelerin faaliyet sonuçlarına ilişkin önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu bilgilerin analizi ve yorumu yapılmadan işletmelerin durumu ve sonuçlarını anlamamız mümkün değildir. Bu yüzden işletmelerin faaliyet sonuçları incelenirken çeşitli analiz tekniklerinden yararlanır. Bu teknikler genellikle temel mali tablolar olan bilanço ve gelir tablosundan hareketle yapılmaktadır. İşletmelerin mali analizinde kullanılan teknikler şunlardır (Çetiner, 2008: 14);

- Karşılaştırmalı Tablolar Analizi,
- Yüzde Yöntemi ile Analiz,
- Trend Yöntemi ile Analiz,
- Fon Akım Analizi,
- Rasyolar (oranlar) ile Analiz

Yukarıda sıraladığımız mali analiz tekniklerinden Karşılaştırmalı Tablolar Analizi Tekniği, işletmelerin birden fazla dönemine ait bilanço ve gelir tablolarında yer alan kalemlerde görülen değişikliklerin incelenmesi iken; bilanço ve gelir tablosunda yer alan kalemlerin toplam içindeki yüzde oranı ile gösterilmesi de Yüzde Yöntemi ile analiz olarak ifade edilmektedir. Trend Analizi bilanço ve gelir tablosunda yer alan kalemlerin oldukça uzun bir dönemi kapsayacak şekilde incelenmesi olup bu yöntemde analiz dönemi içinde en istikrarlı bir yıl seçilerek o yıla 100 değeri verilir ve diğer yıllar da aynı şekilde hesaplanarak karşılaştırmalı analizi yapılır. Bir işletmenin bilanço ve gelir tablosuna baktığımız da faaliyet döneminde kaynaklarını hangi kalemlerden sağladığını ve bu kaynakların nerelerde kullanıldığını doğrudan göremeyiz. İşte işletmelerin kaynaklarının ve kullanım yerlerinin gösterildiği bu tablo Fon Akım Tablosu olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak da bilanço ve gelir tablosundan hareketle bir takım rasyolar (oran) hesaplanabilir. Mali tablolarda yer alan herhangi iki kalemin birbirlerine oranlanması diye tanımlanabilen Rasyolar ile işletmenin faaliyet sonuçları analize tabi tutulup yorumlanabilir.

Rasyo analizinin amacı; bilanço ve gelir tablosu kalemler arasındaki anlamlı ve yararlı ilişkilerden hareketle bir işletmenin borç ödeme kapasitesini, aktiflerin verimliliğini yabancı kaynak kullanım durumunu ve kârlılığını ölçmektir. Böylece bir işletmenin kendi içinde statik veya dinamik bir analiz yapılabileceği gibi, işletmeler arası karşılaştırmalar yapılarak işletmenin başarısının daha rasyonel bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmış olur (Akca ve İkinci, 2014: 112-113).

Rasyolara dayanarak karar verebilmek için, analizi yapılan işletmenin rakamlarını standart rakamlarla, geçmiş yıl rakamları ile ve analizi yapılan işletmenin de içinde bulunduğu sektör rakamları ile karşılaştırmaların yapılması gerekir. Böylece analiz yapılan işletmenin performansı daha sağlıklı bir şekilde ortaya konulmuş olur.

Rasyolar yoluyla işletmelerin mali analizi yapılırken aşağıda belirtilen noktalara özellikle dikkat edilmesi gerekir (Ceylan, 2001: 38-39);

- Çok sayıda rasyo hesaplamak yerine amaca uygun rasyoların hesaplanmalıdır,
- Mevsimsel değişikliklerin rasyolara yansımaları dikkate alınarak doğru yorum yapılmalıdır,
- Enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulmalıdır,
- Rasyoların hesaplanmasında kullanılan bilanço ve gelir tablosu kalemlerine yönelik olmak üzere aynı muhasebe uygulamalarının kullanılmış olmasına dikkat edilmelidir.

İşletmelerin faaliyet sonuçlarının analizi yapılırken söz konusu işletmenin; likidite derecesi kısa ve uzun vadeli borçlarını ödeyebilme yeteneği, bankalardan kredi sağlayabilme olanağı, karlılık verimlilik ve etkinlik derecesi, mali yapısının güçlü olup olmadığı, yatırım yapabilme kapasitesi ve hisse senetlerinin performansı ile ilgili sorulara cevap verilebilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede rasyolar finansal verileri özetlemek ve işletmelerin performansını karşılaştırmak için kullanılan uygun bir araç olup beş tür finansal rasyo tanımlanabilir. Bunlar (Brealey, Myers ve Marcus: 1977: 467);

- Likidite Rasyoları,
- Devir Rasyoları,
- Kaldıraç (Borç) Rasyoları,
- Karlılık Rasyoları,
- Piyasa Değeri Rasyoları.

Yukarıda beş başlık altında topladığımız rasyolar analiz edilirken; hesapladığımız rasyoların işletmenin geçmiş faaliyet dönemlerindeki rasyolarla karşılaştırılmasının yapılması, analize tabi tuttuğumuz işletmenin de içinde bulunduğu endüstri ortalaması ile karşılaştırılması ve son olarak da deneyimler sonucu bulunmuş standart rasyolarla karşılaştırma yapılması gerekir.

Ayrıca finansal tablolardan hareketle çok sayıda rasyo hesaplamak mümkündür. Ancak önemli olan çok sayıda rasyo hesaplamak değil yukarıda sıraladığımız sorulara cevap verebilecek rasyoların hesaplanmasıdır. Bu bağlamda herhangi bir anlamı olmayan rasyoların hesaplanmasından kaçınılması gerekmektedir.

Bir işletmenin faaliyet sonuçlarının analizinde değişik teknikler kullanılmaktadır. Bu çerçevede tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin mali yapısı bilanço ve gelir tablosundan hareketle rasyolar yardımıyla analiz edilmiştir.

Bu bağlamda çalışma dört bölüme ayrılmış olup ilk bölümü oluşturan giriş bölümünde mali analiz ile ilgili genel çerçeve çizilmiş ve akabinde literatür çalışmasına yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi ve amacı hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümde ise bulgular tartışılmış ve elde edilen bulgular değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Sonuç kısmında ise araştırmadan elde edilen sonuçlar tartışılmış ve genel bir değerlendirme yapılarak öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

İşletmelerin faaliyet sonuçlarının değerlendirilmesinde oran analizinin kullanıldığı çalışmalar sınırlı olsa da mevcuttur. Ancak literatür taraması kapsamında tekstil sektörüne yönelik yeterli çalışmanın olmadığı görülmektedir.

Bilici (2019), Türkiye’de turizm sektörünün verilerini kullanarak oran analizi ve TOPSİS analizi yoluyla sektörün finansal performansı değerlendirmiştir. Değerleme sonuçlarına göre sektörün likidite ve finansal yapı oranları yönünden iyi olduğu, aktivite ve karlılık oranları yönünden ise olumlu sonuçlar elde edilemediğini gözlemlenmiştir. Sektöre 2008 global ekonomik krizinin olumsuz yansımalarının 2009 yılında olduğu görülmüştür.

Çetin (2019) bir tekstil firmasının üç yıllık temel mali tablolarını oran analizi yöntemiyle incelemiştir. Çalışma sonucunda işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücü konusunda üçüncü yılda daha önceki yıllara göre daha iyi konumda oldukları dolayısıyla öz kaynak finansmanına ağırlık verildiği, stok devir hızının düşüş trendinde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca işletme finansmanında, ikinci yıl yabancı kaynakların ağırlığının söz konusu olduğu vurgulanmıştır.

Aydemir (2018), hastanelerde finansal performansın oran analizi yöntemiyle incelendiği çalışmada sektörün varlık yapısının duran varlık ağırlıklı olduğu ve uzun vadeli borçlanmayla finansman yönteminin benimsendiği saptanmıştır. Ayrıca karlılık performansının analiz süreci içerisinde zayıf, satış maliyetleri ise yüksek bulunmuştur.

Karadeniz ve Beyaz (2018), Türkiye’de ve Avrupa ülkelerinde faaliyet gösteren yiyecek içecek işletmelerini likidite, finansal yapı, faaliyet verimliliği ve karlılık durumlarını karşılaştırmalı olarak oran analizi yöntemiyle incelemişlerdir. Analiz sonucunda likidite, finansal yapı, faaliyet verimliliği ve karlılık durumları açısından Avrupa’daki yiyecek içecek endüstrisindeki işletmelerin Türkiye’deki yiyecek içecek endüstrisindeki işletmelerden daha iyi bir performans gösterdikleri belirlenmiştir.

Öğünç (2017), 2014-2017 yıllarına ait gıda ve tekstil sektörlerine ait finansal verileri oran analizi ile karşılaştırılarak değerlemeye tabi tutulmuştur. Değerleme sonucunda küçük ölçekli işletmelerin genel olarak daha zor bir dönem geçirdiği görülürken gıda sektöründe kısa vadeli borç ödeme güçlüğü yaşanması, tekstil sektöründe ise alacak tahsil süresinin uzun olması temel sorunlar olarak görülmüştür.

Karadeniz ve diğerleri (2017), Türk turizm endüstrisinin alt endüstrilerinin finansman kararlarını karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. Analiz neticesinde finansman kararlarında borçlanma seçeneğinin ön planda olduğunu ve daha çok kısa süreli borçlanmaya gittikleri belirlenmiştir.

Planinc ve Kukanja (2016), Slovenya’da restoran işletmelerinin mevcut likit varlıklarla kısa süreli borçlarını ödemede sıkıntıya düştiklerini, sermayelerinin zamanla eridiğini ve borçlanmak zorunda kaldıklarını tespit etmişlerdir.

Emir vd. (2011), Trabzon’da faaliyet gösteren sanayi odasına bağlı sanayi işletmelerinin finansal yapıları oran analizi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde Trabzon ilindeki sanayi işletmelerinin borçlarını ödeme konusunda yeterli likiditeye sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Kim ve Ayoun (2005), restoran, konaklama, havayolu ve eğlence alt endüstrilerini oran analizi yardımı ile karşılaştırmışlardır. Analiz sonucunda likidite açısından, eğlence hizmetleri endüstrisi dışında kalan tüm endüstrilerin başarılı olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, restoran endüstrisinin aktif karlılığı açısından eğlence endüstrisinden önemli ölçüde daha iyi olduğu belirtilmiştir.

Acar (2003), tarımsal işletmelerde finansal performansın nasıl ölçülebileceği ve analiz edilebileceği konusunun irdelendiği çalışmada finansal performans ölçümü ve analizinin neden önemli olduğu açıklanmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE AMACI

Çalışmanın bu bölümünde konuyla ilgili olmak üzere izlenen yöntem açıklanmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın amacı, varsayımları ve kısıtları ele alınmaktadır.

Bu çalışmada temel amaç tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin rasyo analizi tekniği ile işletmenin mali yapısının incelenmesidir. Bu amaçla söz konusu işletmenin 2010-2015 yılları arasındaki 6 yıllık analize uygun temel tablolardan (bilanço ve gelir tablosu) yararlanılmıştır. Bu çerçevede işletmenin Likidite Rasyosu, Devir Rasyoları, Kaldıraç Rasyoları ve Karlılık Rasyoları hesaplanmıştır. Çalışmada piyasa değeri rasyolarına yer verilmemiştir. Rasyo hesaplamalarında Excel programından yararlanılmıştır. Hesaplamalar sonucunda çıkan sonuçlar işletmenin geçmiş dönem rasyoları ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Analiz sırasında kullanılan standart oranlar literatürde genel kabul görmüş oranlardır. Alacak Devir Hızı, Alacakların Ortalama Tahsil Süresi hesaplamalarında Yıllık Kredili Satışlar rakamına ulaşılmadığından dolayı Net Satışlar rakamı kullanılmıştır. Yine aynı şekilde Ticari Borçlar Devir Hızı ve Ticari Borçların Ortalama Geri Ödeme Süresi rasyo hesaplanmasında kullanılan Yıllık Kredili Alımlar rakamına ulaşılmadığından Satışların Maliyeti kalemi kullanılmıştır.

Bu çalışma ile belli bir tekstil işletmesi analiz edilmekte olup tüm tekstil işletmelerine genellemesi doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Ancak araştırma metodolojisi açısından dikkate alınabilir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu kısımda tekstil sektöründe faaliyet gösteren işletmenin bilanço ve gelir tablosundan hareketle rasyo analizi yapılacaktır. Bu bağlamda öncelikle ilgili rasyolarla ilgili kısa açıklayıcı bilgilerden sonra hesaplamalar sonucunda elde edilen bulgular ortaya konacak ve sonuç tartışılacaktır.

3.1. Likidite Analizinde Kullanılan Rastolar

Likidite analizinde kullanılan rasyolar işletmelerin kısa süreli borçlarını ödeyebilme gücünü ölçmek ve işletme sermayesinin yeterli olup olmadığını belirleyebilmek için kullanılan rasyolar olup; işletmeye kredi veren kişi ve kuruluşlar açısından büyük önem taşımaktadır (Akgüç, 1998: 23). Likidite rasyoları üç başlık altında toplanabilir. Bunlar (Hossan ve Habib: 2010; 20);

- Cari Rasyo
- Likidite Rasyosu
- Nakit Rasyosu

Bir işletmenin kısa süreli borçlarını ödemedeki kullanabileceği iktisadi varlıklar, bir yıl içerisinde paraya çevrilebilir değerlerden oluşmakta olup bilançonun dönen varlıkları ile temsil edilmektedir.

3.1.1. Cari Rasyo

Bir işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösteren bir rasyo olup; dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklara bölünmesi ile bulunur (Ercan ve Ban; 2005: 37).

Cari Rasyo: Dönen Varlıklar / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Cari rasyo hesaplanırken şüpheli alacaklar karşılığı, stok değer düşüş karşılığı, menkul değerler düşüş karşılığı gibi değer düzeltici hesapların ilgili varlık tutarından indirilerek net değerlerinin bulunması gerekir. Şayet bilanço düzenlenirken değer düzeltici işlemler yapılmış ise tekrar yapılmasına gerek yoktur (Akgüç, 1998: 24).

Cari rasyonun iki ve üzerinde olması beklenir. Ancak ülkelere ve sektörler göre değişiklikler olabilir ülkemizde daha düşük örneğin 1,5 olması normal kabul edilebilir. Cari rasyonun yüksek olması, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünün yüksek ve kredi verenler açısından olumlu bir gösterge olduğunu göstermekle birlikte işletmeler açısından kullanılmayan (atıl) fonların bulunduğunu da göstermektedir. Diğer bir ifadeyle işletmede gereğinden fazla likit bulundurmamak işletmelerin karlılığı üzerinde olumsuz yönde etkileyecektir (Ceylan, 2001: 41-42). Ayrıca cari rasyo değerlendirilirken ticari alacakların ve stokların likiditesine ve dönen varlıklar içindeki payına da bakmak gerekir. Tablo 1'de tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki cari rasyo sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 1. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Cari Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Cari Rasyo	1,35	1,47	1,79	1,51	1,23

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin cari rasyosu 2011 yılında 1,35 iken 2013 yılında 1,79'a kadar yükselmiştir. Daha sonraki yıllarda azalış trendine girmiş ve 2015 yılında 1,23 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumu genel kabul görmüş rasyo olan 2 ile kıyasladığımızda kısa vadeli borçların ödenebilmesi için yeterli olmadığı görülmektedir. Ayrıca ticari alacakların ve 2012 yılından sonra stokların likiditesinin düşük olduğunu göz önüne aldığımızda kısa vadeli borçların ödenmesi konusunda söz konusu üretim işletmesinin cari rasyo sonuçlarına göre sıkıntılı bir süreç içinde olduğu görülmektedir.

3.1.2. Asit Test Rasyosu

Bilanço kalemleri, likidite derecesine göre sıralandığından dolayı stokların likiditesi nakit ve alacaklara göre daha düşüktür. İşletmelerin kısa vadeli borç ödeyebilme kapasitesini doğru tespit edilmek için dönen varlıklar içerisinde stokların dikkate alınması yanıltıcı olabilir. Bundan dolayı likiditesi düşük olan stokların dönen varlıkların hesaplanmasına dahil edilmeden likidite rasyosu (Asit Test Rasyosu) hesaplanmalıdır. Likidite rasyosu işletmenin her bir liralık kısa vadeli borcuna karşılık kaç liralık dönen varlığı olduğunu göstermekte olup bu rasyonun 1 olması kabul edilmektedir (Ercan ve Ban; 2005: 37). Likidite rasyosu dönen varlıklardan stokların çıkarılması ve kalan kısmın kısa vadeli yabancı kaynaklara bölünmesiyle bulunur ve söz konusu rasyo aşağıdaki şekilde formüle edilebilir (Brigham, 1999: 270).

Likidite Rasyosu: Dönen Varlıklar – Stoklar / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Tablo 2’de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki Asit Test Rasyosu (likidite) sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Asit Test Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Asit Test Rasyosu	0,79	1,02	1,28	0,96	0,86

Likidite rasyosunun 1 olarak kabul edildiği düşünüldüğünde üretim işletmesinin likidite rasyosu 2012 ve 2013 yılında 1’in üzerinde 2014 yılında ise 1’in biraz altında gerçekleşmesi kısa vadeli borçları ödemeyebileceğini göstermektedir. Bunun nedeni ise yıllar itibariyle dönen varlıkların yapısı incelendiğinde stokların payının düşmesi ve ticari alacakların payının ise artmasından kaynaklanmaktadır. Ancak bu durumda rasyonun payında yer alan ticari alacakların likiditesine de bakmak gerekir. Ticari alacakların likiditesini gösteren rasyolardan olan Ticari Alacakların Ortalama Tahsil Süresine baktığımızda alacakların likiditesinin düşük olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak 2013 yılından sonra likidite rasyosunun 1’in altında ve düşüş trendinde olması ticari alacaklarının vadesinin 241 güne kadar uzaması nedeniyle cari rasyoda da ifade ettiğimiz üzere kısa vadeli borçların ödenmesinde sorun yaşanabilecektir.

3.1.3. Nakit Rasyosu

Bir işletmenin stoklarının satılmadığı, senetli ve senetsiz alacaklarının zamanında tahsil edilemediği bir durumda vadesi gelmiş borçlarını ödeyebilme gücünü göstermektedir. Bu rasyo işletmelerin kısa vadeli borcunu ödeyebilmek için ne kadar nakit gücünün olduğunu göstermektedir (Hacıoğlu ve Dinçer, 2009: 123). Bir işletmenin en likit varlıkları elindeki nakit ve pazarlanabilir menkul değerleridir (Brealey, vd., 1977: 473); söz konusu rasyonun %20 civarında olması istenir.

$$\text{Nakit Rasyo: Hazır Değerler + Pazarlanabilir Menkul Değerler / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}$$

Tablo 3’de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki nakit rasyo sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 3. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Nakit Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Nakit Rasyosu	0,01	0,02	0,06	0,03	0,02

Nakit rasyosu %20’nin altına düşmemesi genel kural olarak kabul edilmektedir. Rasyonun payında likiditesi düşük olan stoklar ve ticari alacaklar yer almamaktadır. Sadece likit varlıklar yer almaktadır. Bu çerçevede nakit rasyosunu incelediğimizde mevcut nakit benzeri varlıklarla kısa vadeli borçların ödenme ihtimali gözükmemektedir. Bu durum tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin kredili satış politikasını benimsemesinden kaynaklanmaktadır. İşletmenin peşin satış politikasına yönelik cazip kampanyalar düzenlemelidir.

3.2. Devir Rasyoları

İşletmenin sahip olduğu ve faaliyetlerini gerçekleştirmede kullandığı iktisadi varlıkların hangi ölçüde etkin ve verimli bir şekilde kullanıldığını belirlemek amacıyla hesaplanan rasyolardır. Söz konusu rasyolar satışlar ile çeşit aktif kalemleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla hesaplanmakta olup; yüksek çıkması işletme açısından olumlu bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Devir rasyoları defa, kere, kez şeklinde ifade edilmektedir.

3.2.1. Alacak Devir Hızı

Alacak devir hızı alacaklarımızın paraya dönüşüm çabukluğunu diğer bir ifadeyle ticari alacaklarımızın likiditesini göstermektedir. Burada bahsedilen alacaklar ticari faaliyetten doğan senetli ve senetsiz alacaklar olup faaliyet dışı alacaklar söz konusu rasyonun hesaplanmasında dikkate alınmamaktadır (Akgüç, 1998: 44-45).

$$\text{Alacak Devir Hızı: Kredili Satış Tutarı / Ticari Alacaklar}$$

Alacak devir hızı değerlendirilirken işletmenin geçmiş dönem rakamları ile ve endüstri ortalaması ile karşılaştırma yapılması gerekmektedir. Alacak devir hızının yüksek çıkması işletmenin ticari alacaklarının likiditesinin yüksek olduğu alacaklarımızın zamanında tahsil edilebildiği ve alacak politikasının etkin olduğu sonucuna varılabilir. Alacak devir hızının düşük çıkması ise işletmenin alacakları zamanında tahsil edemediği dolayısıyla alacaklarımızın likiditesinin düşük olduğu ve alacak politikasının etkin çalışmadığı söylenebilir (Berk, 1998: 40). Alacak devir hızını hesaplarken alacakların ortalama tahsil süresini de hesaplamak ve birlikte yorumlamak daha sağlıklı bir analiz yapmamızı sağlayabilir. Bu bağlamda alacakların ortalama tahsil süresi alacakların her devrinin ortalama kaç gün içerisinde tahsil edildiğini göstermekte olup aşağıdaki formüller yardımıyla hesaplanır.

$$\text{Alacakların Ortalama Tahsil Süresi: Ticari Alacaklar x 365 / Yıllık Kredi Satışlar}$$

$$\text{Alacakların Ortalama Tahsil süresi: 365 / Alacak Devir Hızı}$$

Tablo 4’de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki alacak devir hızı ve alacakların ortalama tahsil süresi rasyo sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 4. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Alacak Devir Hızı ve Alacakların Ortalama Tahsil Süresi Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Alacak Devir Hızı	3,0	2,4	1,9	1,9	1,5
Alacakların Ortalama Tahsil Süresi (Gün)	120	152	188	188	241

Ticari alacaklar 2011 yılında 3 defa tahsil edilirken ilerleyen yıllarda devir hızı düşme trendine girmiş ve 2015 yılında ticari alacaklar 1,5 defa tahsil edilebilmiştir. Bu durum işletmenin ticari alacaklarının vadesinde tahsil edemediğini alacak politikasının etkin çalışmadığını ve dolayısıyla alacaklarının likidesinin düşük olduğunu göstermektedir. Bu durumun devam etmesi halinde nakit sıkıntısı kendisini gösterebilir. Alacakların ortalama tahsil süresine baktığımızda bu durumu teyit etmektedir. Ticari alacakların ortalama tahsil süresi 2011 yılında 120 gün iken 2015 yılında 241 güne çıkmıştır. Yani işletme 2011 yılında ortalama 4 aylık satış vadesi ile çalışırken 2015 yılında 8 aylık vadeye yükselmiştir. Kısaca işletme satışları artırabilmek için satış vadesini uzatmıştır. Bu durum işletmenin likidite boyutu açısından olumsuz bir durumu göstermektedir.

3.2.2. Stok Devir Hızı

İşletmenin stoklarını ortalama olarak yılda kaç defa döndürdüğünü diğer bir ifadeyle sattığını göstermektedir (Sarnaslan ve Erol, 2008: 194).

$$\text{Stok Devir Hızı: Satılan Malın Maliyeti / Stoklar}$$

$$\text{Stokların Ortalama Tüketilme Süresi: Stoklar x 365 / Satılan Malın Maliyeti}$$

İşletmenin stok devir hızının yükselmesi, stokların etkin ve verimli bir şekilde yönetildiğini göstermekle birlikte diğer şartlar aynı kalmak üzere daha fazla kar elde etme olanağına sahip olduğunu ve finansman ihtiyacının azaldığını gösterebilir. Stok devir hızının yavaşlaması ise stok tutma maliyetinin artması, tüketicilerin zevk ve tercihlerinde değişme, üretilen mallarda kalitenin bozulması ve rekabetin bir sonucu olabilir (Akgüç, 1998: 51). Tablo 5’de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki stok devir hızı ve stokların ortalama tüketilme süresi rasyo sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 5. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Stok Devir Hızı ve Stokların Ortalama Tüketilme Süresi Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Stok Devir Hızı	3,4	4,4	3,6	2,6	2,8
Stokların Ortalama Tüketilme Süresi (Gün)	106	84	101	141	128

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin kredili satış politikasına bağlı olarak stok devir hızı 2012 yılına kadar artmış ve 4,4’e kadar yükselmiştir. Ancak 2012 yılından itibaren düşmeye başlamış ve 2014 yılında 2,6 olmuştur. 2015 yılında ise küçük çaplı bir artış ile 2,8’e yükselmiştir. 2010 yılında ortalama 186 günde stoklar eritilirken 2012 yılında 84 güne kadar düşmüş olup bu durum işletme açısından olumlu bir durumu yansıtmaktadır. 2012 yılından itibaren stokların ortalama tüketilme süresinde artışlar görülmüştür ve 2014 yılında 141 güne kadar çıkmıştır. Bu durum stokların likiditesi açısından olumsuz bir durumu yansıtmaktadır.

3.2.3. Öz Sermaye Devir Hızı

Öz sermaye devir hızı işletmenin öz sermayesini verimli kullanıp kullanmadığını göstermekte olup; söz konusu rasyo işletmenin öz sermayesinin kaç katı kadar satış gerçekleştirdiğini ifade etmektedir (Özgel, 2007: 87).

$$\text{Öz sermaye Devir Hızı: Net Satış tutarı / Öz sermaye}$$

Tablo 6’de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki öz sermaye devir hızı rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Özsermaye Devir Hızı Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Özsermaye Devir Hızı	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin öz sermayesini anılan yıllar içerisinde en etkin ve verimli kullanılmadığı görülmektedir. 2011 yılında 1 e 1 diye ifade edebileceğimiz bir birimlik öz sermaye karşılığında bir birimlik net satış gerçekleştirilmiştir. Bu

durum hiç şüphesiz ki sermayenin verimli kullanılmadığını göstermektedir. Buna mukabil 2012 yılından 2015 yılına kadar öz sermaye devir hızında küçük çaplı da olsa yükselişler gözükmektedir.

3.2.4. Aktif Devir Hızı

Aktif devir hızı işletmenin varlıklarının kaç katı satış yaptığını ve bu varlıklardan yararlanma derecesinin ifade etmektedir. Bu rasyonun yüksekliği işletmenin varlıklarını etkin bir şekilde kullandığını gösterirken; düşük olması da atıl kapasitenin varlığını işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle aktiflere yapılan 1 TL'lik yatırım karşılığında, bunun kaç katı satış geliri elde ettiğini göstermekte olup aşağıdaki şekilde formüle edilebilir (Canbaş ve Vural, 2001: 20).

$$\text{Aktif Devir Hızı: Net Satışlar / Aktif Toplam}$$

Tablo 7'de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki aktif devir hızı rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Aktif Devir Hızı Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Aktif Devir Hızı	0,57	0,62	0,60	0,58	0,53

Aktif devir hızı 2012 yılından itibaren sürekli düşmüş ve 2015 yılında 0,53 olmuştur. Bu durum aktiflerin verimli kullanılmadığını göstermektedir. Bu durumda tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin stok, alacak ve duran varlık politikasını tekrar gözden geçirmesi gerekmektedir.

3.2.5. Maddi Duran Varlık Devir Hızı

İşletmenin maddi duran varlıklara aşırı yatırım yapıp yapmadığını ve karlılığını olumsuz etkileyecek aylak üretim kapasitesinin olup olmadığını göstermekte olup aşağıdaki şekilde formüle edilebilir;

$$\text{Maddi Duran Varlık Devir Hızı: Satışlar / Maddi Duran Varlıklar}$$

Maddi duran varlık devir hızı rasyosunun yüksek çıkması, maddi duran varlıkların etkin bir şekilde kullanıldığı ve yüksek kapasite ile üretim yaparak satış geliri elde edildiğini göstermektedir. Rasyonun düşük çıkması ise maddi duran varlıkların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmadığını ve işletmenin kapasitesinin altında faaliyette bulunduğunu gösterebilir (Tunçel, Dereköy ve İldirir, 2012: 35). Tablo 8'de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki maddi duran varlıklar devir hızı rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı	2,2	1,8	1,6	1,5	1,2

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin maddi duran varlık devir hızı 2011 yılında 2,2 olarak gerçekleşmiştir. Ancak 2011 yılından sonra maddi devir hızlarında düşüş yaşanmış ve 2015 yılına kadar devam etmiştir. Bu durum bize maddi duran varlıkların iyi yönetilemediği işletmenin eksik kapasite ile çalıştığını göstermektedir.

3.2.6. Ticari Borçlar Devir Hızı

Ticari borç devir hızı, kredili alımlardan doğan ticari borçların incelenen dönemde kaç kez ödendiğinin analizinde kullanılmaktadır. Ticari borç ödeme süresinin uzaması, işletme için finansman olanağı oluşturması açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir. Ancak, borç ödeme süresinin uzaması vadesi gelen borçların yenilenmesinden kaynaklandığı gibi işletmenin ödeme gücünün içerisinden bulunmasından da kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle, yorum aşamasında hangi faktörün ticari borç devir hızını yavaşlattığı bilinmemelidir (Özgel, 2007: 88-89). Ticari borç devir hızının yavaşlaması alımlarda peşin ödemelerin payının azalmasının, kredili alımlarda sürenin uzamasının, süresi gelmiş olmasına karşın firmanın borçlarını zamanında ödeyememesinin sonucu olabileceği gibi hepsinin bir arada gerçekleşmesinin sonucu da olabilir (Tandoğan, 2002: 156).

$$\text{Ticari Borç Devir Hızı: Kredili Alımlar Tutarı / Ticari Borçlar}$$

$$\text{Ticari Borçlar Ortalama Geri Ödeme Süresi: Ticari Borçlar x360(365) / Yıllık Kredili Alımlar}$$

Tablo 9'da Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki ticari borçlar devir hızı ve ticari borçlar ortalama geri ödeme süresi rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Ticari Borçlar Devir Hızı ve Ticari Borçlar Ortalama Geri Ödeme Süresi Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Ticari Borçlar Devir Hızı	7,4	7,5	9,3	6,8	4,7
Ticari Borçlar Ortalama Geri Ödeme Süresi (Gün)	49	49	39	53	78

Ticari borçlar 2011 yılında 7,4 kez ödenirken bu ödeme için geçen süre 49 gündür. İşletmenin ticari borçlar devir hızı 2013 yılına kadar artmış ve 9,3 olarak gerçekleşmiştir. Ticari borçların ortalama geri ödeme süresi ise giderek kısalmış ve 2013 yılında 39 gün olmuştur. Ancak ticari borçların geri ödeme süresi 2015 yılında 78 güne kadar yükselmiştir. Söz konusu rasyoyu ticari alacakların ortalama tahsil süresi ile de karşılaştırdığımızda işletme açısından olumsuz bir durumla karşılaşmaktadır. Şöyle ki 2015 yılında işletme borçlarını ortalama 78 günde öderken alacaklarını ise 241 günde tahsil etmektedir.

3.3. Mali Yapı Rasyoları

Bu rasyolar işletmenin mali yapısının ve uzun vadeli borç ödeme gücünün göstergesi olan rasyolardır. Bu rasyolar işletmenin toplam varlıklarının ne kadarlık kısmının borçlarla ne kadarlık kısmının ise öz sermaye ile finanse edildiğini göstermektedirler (Çabuk ve Lazol, 2013: 207). Finans literatüründe borç kullanmanın kar veya zarar üzerine etkisi finansal kaldıraç olarak ifade edilir. İşletmenin toplam varlıklar üzerinden karlılığı borç maliyetinden büyükse kaldıraçtan olumlu şekilde yararlanılıyor küçükse finansal kaldıraçtan olumsuz şekilde yararlanılıyor demektir. Burada önemli olan borç kullandığımızda finansal kaldıraçtan olumlu şekilde yararlanmaktadır (Ceylan, 2001: 45).

Mali yapı analizinde kullanılan rasyolar işletmenin faaliyetlerini zararlar kapatması, varlıklarının değerinin düşmesi ve satışlarının olası azalması durumunda borçlarını zamanında ödeyip ödeyemeyeceği konusunda fikir vermektedir.

3.3.1. Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar Rasyosu

Kaldıraç rasyosu olarak da ifade edilen bu rasyo kısa ve uzun vadeli borçlar toplamının toplam varlıklara bölünmesi ile bulunur. Söz konusu rasyo işletmenin toplam varlıklarının yüzde kaçının borçlarla finanse edildiğini göstermektedir (Büker, Aşıkoglu ve Sevil, 2010: 94). Rasyonun yüksek olması işletmenin toplam varlıklarının finansmanında büyük miktarda borç kullandığını göstermekle birlikte olası nakit akımının yavaşlaması durumunda almış olduğu borçların faiz ve anapara taksitlerini ödeyemeyeceğini ve bu işletmeyi teknik anlamda güçlüğü düşüreceğini göstermektedir (Kolb ve Rodriguez, 1996: 35). Buna mukabil almış olduğumuz borçlar nedeniyle kaldıraç faktöründen olumlu şekilde yararlanıyorsak yani öz sermaye karlılığımızı artırıyor bu durum işletmeler açısından olumlu bir durumdur. Rasyonun düşük olması kaldıraç faktöründen yeterince yararlanmadığımızı ve borç ödeme konusunda sıkıntıya düşmeyebileceğimizi göstermektedir. Kredi veren kuruluşlar söz konusu rasyonun düşük olmasını tercih ederler. Söz konusu rasyonun %50 olması istenir.

Tablo 10'da Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 10. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,41	0,41	0,51	0,55	0,62

2015 yılı hariç diğer yıllarda kaldıraç rasyosunun kabul edilebilir ölçülerde olduğu görülmektedir. Ancak yine de 2013 yılından başlamak üzere risk potansiyelinin arttığı ve 2015 yılında da %62 ile zirveye ulaştığı görülmektedir. Söz konusu rasyoyu daha iyi anlayabilmek için borçların kısa vadeli mi uzun vadeli mi olduğuna da bakmak gerekir. Yine de yüksek borçlanmanın işletmeye getireceği faiz ve anapara geri ödemeleri işletmeyi sıkıntıya sokabilecek boyutta olduğu görülmektedir.

3.3.2. Öz Sermaye / Toplam Varlıklar Rasyosu

Öz sermaye / Toplam Varlıklar rasyosu, bir işletmenin öz sermayenin toplam varlıklarına bölünmesi yoluyla elde edilir ve toplam varlıkların yüzde kaçının işletmenin sahip ve ortakları tarafından finanse edildiğini göstermektedir. Uzun vadeli borç ödeme gücünü gösteren bu rasyonun yüksek olması işletmenin varlıklarının finansmanında daha ziyade öz sermayeden yararlandığını ve uzun vadeli borçlarını ve bunların faizlerini ödeme konusunda herhangi bir sıkıntıyla karşılaşmayabileceğini ifade eder (Akdoğan ve Tenker, 2001: 619). Ancak bu durum kredi verenler açısından olumlu karşılanırsa bile işletmenin kaldıraç faktöründen yeterince yararlanmadığını da göstermektedir. Rasyonun %50 olması arzu edilir.

Tablo 11'de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki Öz Sermaye / Toplam Varlıklar rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 11. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Öz Sermaye / Toplam Varlıklar Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Öz Sermaye / Toplam Varlıklar	0,59	0,59	0,49	0,45	0,38

Öz sermaye / Toplam varlıklar rasyosu 2011 ve 2012 yılında yaklaşık %60 iken 2013 yılında ise %49 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum toplam varlıkların finansmanında kabul edilebilir bir durumdur. Ancak diğer yıllarda varlıkların finansmanında öz sermayeden ziyade yabancı kaynakların kullanıldığı görülmekte olup bu riskli bir yapıyı göstermektedir.

3.3.3. Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyosu

Toplam borçlarla öz sermaye arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bu rasyo hem kısa hem de uzun vadeli mali analizde önemli bir yer tutar (Ceylan, 2001: 48). Bu rasyonun 1 olması istenir. Bu şekilde toplan kaynaklarının yarısının borçla yarısının öz sermaye ile finanse edildiği anlaşılır. Rasyonun 1'den küçük olması öz sermaye tutarının toplam borçlardan fazla olduğunu gösterir. Bu durum ise işletmenin mali yapısının ekonomik dalgalanmalara karşı sağlam olduğunu ve işletmenin alacaklılarına karşı güvence oluşturmaktadır (Büker, Aşıkoğlu ve Sevil, 2010: 49-50).

Sonuç olarak toplam borçlar / öz sermaye rasyosu bir işletmenin 1 TL'lik borcuna karşılık 1TL'lik öz sermayesi olması gerektiğini ifade etmektedir. Tablo 12'de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki Toplam Borçlar / Öz Sermaye rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 12. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Toplam Borçlar / Öz Sermaye Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Toplam Borçlar / Öz Sermaye	0,68	0,71	1,0	1,2	1,7

Söz konusu rasyonun 1 olduğu göz önüne alındığında 2011-2012 yıllarında toplam kaynak içinde öz kaynakların fazla olduğu diğer yıllarda ise borçların fazla olduğu görülmektedir. Özellikle 2015 yılında rasyonun 1,7 olması işletmenin olası nakit akışının durması halinde öz sermayesi ile borçlarını karşılayamayacağı ve kredi kuruluşlarından da kredi sağlama olanağının zayıf olduğu görülmektedir.

3.3.4. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar

Bu rasyo işletmenin toplam varlıklarının yüzde kaçının kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir (Karagül, 2013: 67). Rasyonun yüksek çıkması toplam varlıkların finansmanında daha ziyade kısa vadeli yabancı kaynakların kullanıldığını göstermektedir. Bu durum ise likidite açısından olumsuz bir durumu göstermektedir (Bolat, 1998: 36). Söz konusu oranın üretim işletmelerinde %30'un üzerinde olması arzu edilmez (Büker vd., 2010: 96). Tablo 13'de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 13. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar	0,26	0,27	0,27	0,34	0,43

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin 2011 yılında toplam varlıklarının %26'sını kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse etmiştir. Bu rasyo standart oran olan %30'un altında olup arzu edilen bir durumdur. 2011 yılından itibaren varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edilmesinde artışlar yaşanmış ve 2015 yılında %43'e kadar yükselmiştir. İşletmenin kısa vadeli yabancı kaynaklar yerine daha ziyade uzun vadeli yabancı kaynaklara yönelmesi gerekmektedir.

3.3.5. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar

Bu rasyo işletmenin toplam kaynaklarının ne kadarının uzun vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir (Tunçel, Dereköy ve İldirir, 2012: 32). Rasyonun yüksek çıkması işletmenin kullandığı varlıklar arasında uzun vadeli borçların önemli ölçüde yer aldığını ifade etmektedir (Büker, vd., 2010: 49-50). Tablo 14'de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 14. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar	0,14	0,14	0,24	0,21	0,20

Toplam varlıkların finansmanında uzun vadeli yabancı kaynakların kullanılması ile ilgili rasyolar düşük ölçekte görülmektedir. Tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin kısa vadeli yabancı kaynakları azaltıp uzun vadeli kaynak bulma arayışına girmelidir.

3.3.6. Maddi Duran Varlıklar / Özsermaye Rasyosu

Bu rasyo duran varlıkların yüzde kaçının öz kaynaklar tarafından finanse edildiğini göstermektedir. Sonucun %100'ün altında çıkması işletmenin duran varlıklarının finansmanında öz kaynakların yeterli geldiği sonucunu vermektedir. %100'ün üzerinde bir sonucun olması durumunda ise duran varlıkların finanse edilmesinde yabancı kaynak kullanımına da başvurulduğu söylenebilir. (Karagül, 2013: 67). Tablo 15'te Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki Maddi Duran Varlıklar / Öz Sermaye rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 15. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Maddi Duran Varlıklar / Öz Sermaye Rasyosu

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Maddi Duran Varlıklar / Öz Sermaye	1,1	1,0	1,0	1,1	1,3

2015 yılına kadar maddi duran varlıkların öz sermaye ile finanse edildiği 2015 yılında ise söz konusu rasyonun 1,3 çıkması maddi duran varlıkların finansmanında yabancı kaynaklara da müracat ettiğini göstermektedir.

3.4. Karlılık Rasyoları

Karlılık rasyoları, satışlar ve yatırım üzerinden elde edilen kazançlar şeklinde gösterilerek karın yeterliliğini ve dolayısıyla yönetimin etkinliğini ölçmede kullanılmaktadır. Bu rasyolar öz sermaye karlılığı, satışların karlılığı ve toplam aktiflerin karlılığı olmak üzere üç kısımda incelenebilir (Erdoğan, 2011: 9; Çabuk ve Lazol, 2013: 207). Bu üç karlılık rasyosunun her biri işletmenin faaliyetlerindeki başarıyı farklı açılardan değerlendirmektedir (Kolb ve Rodriguez, 1996: 35).

3.4.1. Öz Sermaye Karlılığı

Öz sermaye karlılığı vergiden sonraki net karla öz sermaye arasındaki ilişkiyi belirlemekte olup; ortakların koydukları sermayeye karşılık ne oranda getiri elde ettikleri ölçülmektedir. Bundan dolayıdır ki öz sermaye karlılığı işletme ortaklarının en fazla önem verdikleri karlılık rasyolarından biridir (Bolat, 1998: 41).

$$\text{Öz Sermaye Karlılığı: Net Kar / Öz Sermaye}$$

Tablo 16'da Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki öz sermaye karlılık rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 16. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Öz Sermaye Karlılık Rasyosu

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Net Kar / Öz Sermaye	-0,13	0,03	-0,07	-0,07	-0,1

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren üretim işletmesinin 2012 yılı hariç diğer yıllarda zarar ettiği kar ettiği yılda da karlılık rasyosunun derece düşük olduğunu ortakların koymuş oldukları sermayenin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir.

3.4.2. Satışların Karlılığı

Satışların karlılığı rasyoları gelir tablosunda yer alan brüt satış karı, faaliyet karı, dönem net karı ile net satış kalemleri arasındaki ilişkileri analiz etmede kullanılır (Sevim, 2003: 238).

$$\text{Satışların Karlılığı: Brüt Satış Karı / Net Satışlar}$$

Net satışlarla satılan malın maliyeti arasındaki olumlu fark, brüt satış karını verir. Bir işletmenin brüt satış karı faaliyet giderleri ve diğer giderler karşılandıktan sonra işletme ortaklarına yeterli bir kar sağlayacak düzeyde olması gerekir (Büker vd., 2010: 49-50). Bu rasyo yöneticilere mamullerin fiyatlandırılması konusunda fikir verebilir (Ceylan, 2001: 60).

3.4.3. Faaliyet Karı / Net Satış Tutarı

İş hacmi rantabilitesi olarak da ifade edilen bu rasyo firmanın esas faaliyetinin ne ölçüde karlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu rasyonun yüksek olması işletmeler açısından pozitif bir durumu yansıtmaktadır (Akgüç, 1998: 72).

Tablo 17'de Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki satışların karlılık rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 17. 2011-2015 Yılları Satışların Karlılık Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Brüt Satış Karı / Net Satışlar	0,03	0,12	0,13	0,10	0,09
Faaliyet Karı / Net Satışlar	-0,04	0,06	0,05	0,05	0,01

Brüt Satış Karı / Net Satışlar rasyosunun 2013 yılından Faaliyet Karı / Net Satışlar rasyosunun ise 2012 yılından itibaren azalma periyoduna girmesi işletme açısından olumsuz bir durumu yansıtmaktadır.

3.4.4. Toplam Varlıkların Karlılığı

Bu rasyo varlıkların işletmede ne ölçüde verimli kullanıldığını ifade etmektedir (Bolat, 1998: 41). Bu rasyo hem vergiden önceki karın hem de vergiden sonraki karın esas alınması suretiyle iki farklı şekilde hesaplanabilir (Çabuk ve Lazol, 2013: 228).

Toplam Varlıkların Karlılığı: Net kar / Toplam Varlıklar

Toplam Varlıkların Karlılığı: Dönem Karı / Toplam Varlıklar

Tablo 18'da Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin 2011-2015 yılları arasındaki toplam varlıkların karlılık rasyo sonuçları yer almaktadır.

Tablo 18. Tekstil İşletmesinin 2011-2015 Yılları Toplam Varlıkların Karlılık Rasyoları

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015
Dönem Karı / Toplam Varlıklar	-0,0,8	0,02	-0,04	-0,03	-0,9

İşletmenin sadece 2012 yılında kar elde etmiş olmasından dolayı toplam varlıkların karlılığının değerlendirilmesi sağlıklı olmayacaktır.

4. SONUÇ

İşletmelerin mali yapı analizlerinde kullanılan tekniklerden bir tanesi olan oran analizi tekniği ile işletmenin aktiflerinin nasıl finanse edildiğini, işletmenin likidite derecesini, borçlarını ödeyebilme kapasitesini, karlılık, verimlilik ve etkinlik derecelerinin ölçülmesi mümkün olabilmektedir. Diğer bir ifadeyle işletmenin geçmiş dönemlerde göstermiş olduğu yönetim başarısı ortaya konulmakta ve geleceğe yönelik karar alma politikalarına ışık tutması sağlanmaktadır.

Araştırmada tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin bilanço ve gelir tablosundan hareketle rasyo analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar geçmiş dönem rasyoları ile karşılaştırılarak analize tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarına göre 2015 yılında cari oran 1,2, likidite oranı 0,85 ve nakit oranı 0,017 olarak gerçekleşmiş olup işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme konusunda sorun yaşama olasılığı yüksektir. Çünkü dönen varlıklar içinde büyük bir paya sahip olan ticari alacakların ortalama tahsil süresi 2011 yılında 120 gün iken 2013 yılında 188 gün 2015 yılında ise 241 güne yükselmiştir. Bu durum işletmenin alacaklarının likiditesinin düşük olduğunu alacak politikasının iyi çalışmadığını göstermektedir. İşletmenin kredili satış politikasına bağlı olarak stok devir hızında 2011-2012 yıllarında bir artış olduğu ancak 2013 ve 2014 yılında tekrar düşüşe geçtiği görülmektedir. Stokların ortalama tüketilme süresi 2012 yılında 84 gün iken ki durum işletme açısından olumlu bir durumdur 2015 yılında 128 güne çıkarak likiditesinde düşüş yaşanmıştır. İşletme 2015 yılı itibarıyla kaldıraç oranlarında sıkıntı yaşamıştır. Diğer bir ifadeyle toplam varlıkların %62'si yabancı kaynaklarla finanse edilmiştir. Varlıkları finanse ederken %43'ü kısa vadeli %19'u uzun vadeli yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır. İşletmenin kısa vadeli yabancı kaynakları azaltıp uzun vadeli yabancı kaynakları artırıcı politikalar izlenmelidir. İşletmenin karlılık rasyolarını incelediğimizde ise sadece 2012 yılında kar elde ettiğini diğer yıllarda ise zarar etmesinden dolayı öz sermaye karlılığından bahsedilememektedir. Yine aynı şekilde satışların karlılığı 2015 yılında 0,01 toplam varlıkların karlılığı ise -0,9 olarak gerçekleşmiştir. İşletme karlılık sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Sonuç olarak likidite riski altında bulunan işletmeler kısa vadeli borçlarını azaltarak uzun vadeli yabancı kaynaklara yönelmelidirler. Ayrıca satış politikalarında değişikliğe gidilerek peşin satış politikalarına ağırlık verecek politikalar üretmelidirler. İşletmeler maliyetleri azaltıcı verimliliği artırıcı bir takım tedbirler almalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Akca, N. & İkinci, S. S. (2014). Ankara'da Yer Alan Özel Bir Sağlık İşletmesinin Finansal Tablolarının Oran Analiz Yöntemi İle Değerlendirilmesi. İşletme Bilimi Dergisi, (2)1, ss. 111-126.
- Akgüç, Ö. (1998). Finansal Yönetim. İstanbul: Avcıol Basım-Yayımları.

- Akdoğan, N., & Tenker, N. (2001). Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Berk, N. (1998). Finansal Yönetim. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Bolat, M. (1998). İşletme Finansı. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Brealey, R. A., Myers, S. C. & Marcus, A. J. (2007). İşletme Finansının Temelleri. (Çev. Ünal Bozkurt, Türkan Arıkan ve Hatice Doğukanlı), Beşinci Basım, Literatür Yayıncılık, İstanbul
- Brigham, F. E. (1999). Finansal Yönetimin Temelleri. (Çev. Özdemir Akmut, Halil Sarıaslan). Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları No: 212.
- Büker, S., Aşıkoğlu, R. & Sevil, G. (2010). Finansal Yönetim. Ankara: Sözkese Matbaacılık Ticaret Limited Şirketi.
- Canbaş, S., & Vural, G. (2010). Finansal Yönetim Açıklamalı Örnekler ve Problemler. Adana Karahan Kitabevi.
- Ceylan, A. (2001). İşletmelerde Finansal Yönetim. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Çabuk, A. & Lazol, İ. (2013). Mali Tablolar Analizi. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çetiner, E. (2008). İşletmelerde Mali Analiz. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ercan, M. K. & Ban, Ü. (2005). Değere Dayalı İşletme Finansı Finansal Yönetim. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Erdoğan, M. (2011). Finansal Yönetim. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Hacıoğlu, Ü., & Dinçer, H. (2009). Finansa Giriş teori ve Uygulama. İstanbul: Beta Basım Yayım A.Ş.
- Hossan, F., & Habib, M. A. (2010). Performance evaluation and ratio analysis of Pharmaceutical Company in Bangladesh. Master's thesis in international Business 15 ECTS, Department of Economic and Informatics, University West.
- Karagül, A. A. (2013). Mali Analiz. (Ed. Saime Öncü). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Kolb, R. W., & Rodrigez, R. J. (1996). Finansal Yönetim. (Çev. A.İhsan Karacan). Birinci Baskı, Sermaye Piyasası Kurulu.
- Sarıaslan, H., & Erol, C. (2008). Finansal Yönetim Kavramlar, Kurumlar ve İlkeler. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Savcı, M. (2009). Mali Tablolar Analizi. Trabzon: Murathan Yayınevi Matbaa.
- Sevim, Ş. (2003). Mali Tablolar Analizi. Kütahya: Ekspres Matbaası.
- Tandoğan, B. (2002). Risk Analizi Tekniklerine Yönelik Finansal Tablolar Analizi ve Finansman Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. Bursa: Vakıf Sistem Pazarlama Yazılım Servis Ticaret ve Sanayi A.Ş.
- Tunçel, A. K., Dereköy, F., & İldirir, M. (2012). Finansal Yönetim. İstanbul: Kriter Yayınevi.